

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiae Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs I. Vtrum sanctissima Trinitas personarum possit per rationem
naturalem cognosci. artic. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

Pater spirat, simpliciter sit neganda; neque vquam absolute concedenda, imo absolute tamquam haeretica sit condemnanda.

Petes, vtrum haec sit vera, sola sanctissima Trinitas est Deus. Sunt qui putent eam esse falsam, quoniam, inquit, Filius non est sanctissima Trinitas & tamen est Deus. Proculdubio tamen dicendum est eam esse verissimam. Filius namque non minus est de concomitantibus altissimam Trinitatem, quam manus sit de concomitantibus Socratem, eo quod quasi pars quaedam gloriosissima Trinitatis sit, cum ea non ponens in numero. Quare licet haec consequentia nulla est, solus Socrates scribit: ipsius manus non est Socrates: ergo manus non scribit, quia dictio exclusiua non excludit concomitantia: ita haec consequentia nihil valet, sola benedictissima Trinitas est Deus: Filius non est gloriosissima Trinitas: ergo Filius non est Deus.

Sola Trinitas est Deus an sit admittenda.

A neganda: ergo datur in Deo pluralitas personarum, quarum vna sit generans, alia genita: vna producens, alia producta. Hac eadem ratione ad hoc ipsum probandum vltus est Deus ipse optimus & maximus Ilaiae vltimo dicens: Numquid ego qui alios parere facio, ipse non pariam; si ego, qui generationem ceteris tribuo sterilis ero?

Confirmatur haec ratio, quoniam producere actu est perfectio: ergo ex aeternitate conuenit Deo, alioquin aliqua perfectio ex aeternitate ei defuisset: cum ergo ex aeternitate non produxerit res creatas, sit vt produxerit personam aliquam increatam, ac proinde, vt in Deo sit pluralitas personarum.

Confirmatio

Quare communicare se infinito modo est perfectio: ergo conuenit Deo, at non communicat se infinito modo producendo res creatas, sed producendo personam sibi coaequalem & consubstantialem: ergo in Deo est pluralitas personarum.

Quare

Quinto, sine consortio & societate non est iugunda possessio, ac proinde nec perfecta felicitas: si enim vnus tantum homo in hoc illustri mundi domicilio habitaret, sane licet abundaret rebus omnibus, quibus abundant ij, qui beati putantur, miseram tamen sortem, & conditionem haberet sine consortio alterius sibi in natura similis, quocum familiares sermones conferret, & animum reficeret: cum ergo in lumine naturali euidenter sit, Deum esse ens felicissimum, sit, vt in eodem lumine euidenter quoque sit, eum habere consortium plurium personarum naturae diuinae: & cum ex lumine ipso naturali constet, esse vnum tantum Deum, sit, vt eodem lumine notum sit, in Deo esse pluralitatem personarum in vnitae essentiae.

Quinto

Sexto, euidenter possumus ostendere, mysterium sanctissimae Trinitatis non esse de numero carum rerum, quae esse nequeunt, ac proinde Deo non repugnare, vt sit Trinus in personis, atque adeo posse optime ei conuenire: sed euidenter est, id omne reale, quod Deo ad intra potest conuenire, semper, necessariumque eum habere: tum quia, vt autor est Aristoteles 3. Physicorum textu 32. in Deo rebusque aeternis, idem est esse, & posse: tum etiam quia si in Deo ad intra non esset idem esse, & posse, Deus esset in potentia ad aliquid reale suscipiendum, atque adeo non esset actus purus quo cum lumine naturae pugnat, sit ergo, vt euidenter sit naturaliter Deum esse Trinum in personis.

Sexto

Confirmatur, quia haereticus, qui negat alium articulum, constiteturque articulum excellentissimae Trinitatis, ex solis suis viribus naturalibus, sine speciali auxilio Dei, ei assentitur: ergo solo lumine naturali possumus cognoscere Deum esse Trinum in personis.

Confirmatio

Septimo in homine est imago beatissimae Trinitatis, iuxta illud Genes. 1. Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram: sed per imaginem cognoscitur id, cuius est imago: ergo viribus naturae possumus inuestigare mysterium altissimae Trinitatis, in cuiusque cognitionem venire.

Septimo

Postremo, multi ex antiquis Philosophis mysterium gloriosissimae Trinitatis artigisse videntur, neque aliter, quam lumine naturali: ergo mysterium augustissimae Trinitatis lumine naturali cognosci valet. Minor & consequentia perspicuae sunt: maior vero probatur, quoniam teste August. 10. de ciuitate Dei, cap. 21. Plotinus Platonius, & Porphyrius de Patre & Filio sunt locuti. Trismegistus etiam multa de mysterio adorandissimae Trinitatis docuit, vt quaest. 27. artic. 2. ex parte relatum est, copioseque refert Augustinus Eugubinus de perenni philosophia.

Octavo

QUESTIO XXXII.

De diuinarum personarum cognitione qualiter videlicet a nobis cognoscantur.

ARTICVLVS I.

Vtrum sanctissima Trinitas personarum possit per rationem naturalem cognosci.

VTDAM, quos Durandus in 1. dist. 2. quaest. 4. refert, asseruerunt, posse demonstrari sanctissimam Trinitatem, aut pluralitatem personarum esse in Deo. Argumentantur vero primo in hunc modum. Omnis operatio terminatur ad aliquid productum: sed in Deo intelligere & velle sunt operationes immanentes: cum ergo in Deo non aliud per eas producat, quam Verbum per intellectionem, & amor per volitionem, sit, vt in Deo sit verbum, & amor productus. Tunc vltra inter producens & productum necessario reperitur realis distinctio: cum ergo in Deo non sit ea distinctio in essentia, sit, vt sit in personis, ac proinde sit, vt in Deo detur vna persona producens, & duae productae per intellectionem & volitionem.

Trinitatem personarum demonstrari posse probant quidam. Trini.

Secundo, quidquid perfectionis cernitur in rebus creatis, id totum Deo seclusa imperfectione tribuendum est: sed naturam reperiri in multis suppositis, est perfectio in rebus creatis, tamen si diuidi, ac multiplicari in eis, sit imperfectio: ergo primum est Deo tribuendum, secluso secundo: hoc autem solum sit, si in Deo concedatur pluralitas personarum in vnitae essentiae: ergo in Deo pluralitas est personarum.

Secundo

Confirmari potest haec ratio in primis, quoniam lumine naturali cognoscitur, humanum animum esse totum simul in pluribus partibus corporis inter se realiter distinctis, Angelicumque simul esse totum in pluribus partibus loci: ergo eodem naturali lumine potest cognosci, eandem naturam ac essentiam diuinam esse simul totam in pluribus suppositis diuinis re inter se distinctis.

Confirmatio prima

Deinde potest confirmari, quoniam natura, quae in vno tantum est supposito, ad illud videtur limitata: Deo autem nulla ratione limitatio est tribuenda.

Confirmatio secunda

Tertio possumus argumentari in hunc modum: generare ac producere sibi simile in natura est perfectio, quae proinde nulla ratione est Deo de-

Tertio

phia. Augustinus etiam 7. confessionum, cap. 9. as-
 sentit, se in quibusdam Platoniorum libris legisse
 rationes multas, quibus probare nitebantur, quod
in principio erat Verbum & Verbum erat apud Deum,
& Deus erat Verbum, & pleraque alia ex iis quae in
 1. cap. Euangelij Ioannis continentur. Nonnulla
 etiam circa mysterium sanctissimae Trinitatis vide-
 tur docere Plato in aliquibus ex suis operibus, pro-
 pter quae Beslaro Patriarcha Constantinopolitano
 lib. 2. aduersus calumniam Platonis, cap. 4. & D.
 Cyrillus lib. 1. aduersus Iulianum affirmant, Plato-
 nem mysterium altissimae Trinitatis cognouisse, &
 Augustinus de vera religione, cap. 4. de Platone,
 Platonisque ait: *Si hanc vitam illi viri nobiscum*
rursum agere potuissent, viderent profecto cuius autori-
tate facilius consuleretur hominibus, & paucis miratis
verbis atque sententiis Christiani fierent, sicut pleri-
que recentiorum, nostrorumque temporum Platonici fe-
cerunt. Quo in loco docet, Platonicos pleraque do-
 cuisse de Deo, quae Christiana fides docet.

Prima con-
 clusio.
 Mysterium
 Trinitatis
 non esse lu-
 mine natu-
 rali demon-
 strabile.

Sit nihilominus prima conclusio. Solo lumine
 naturali deuenire non possumus in cognitionem
 mysterij diuinissimae Trinitatis, nedum illud de-
 monstrare. Non affirmamus hac conclusione, nos
 solis viribus natura non posse per fidem humanam
 assentiri mysterio sanctissimae Trinitatis exterius
 nobis proposito, si vel auctoritati proponentis, vel
 communitatis credentis innitatur, aut etiam per-
 moueamur simul miraculis, quae in illius confirma-
 tionem facta narrantur, aliisque argumentis quae
 persuadent ea quae fides Christiana docet, à Deo
 esse reuelata, quo pacto Lutherani fidem mysterio
 gloriosissimae Trinitatis habent. Neque item affir-
 mamus deesse rationes naturales, quae ad huius my-
 sterij explicationem conducant, ad cuiusque facilio-
 rem assensum, postquam reuelatum fuerit, coadiu-
 uent, de quarum numero sunt aliqua earum, quae
 propositae sunt: sed quod affirmamus est, nullum esse
 argumentum, rationemve ex lumine naturali pe-
 titam, propter quam, seclusa omni auctoritate ac re-
 uelatione, potuissent homines sibi persuadere, au-
 gustissimam Trinitatem personarum esse in Deo,
 nedum id demonstratiue cognoscere. Imò addo,
 neque Angelos, solum lumen naturale secutos, sus-
 picari potuisse in Deo esse pluralitatem personarum,
 nedum id certo cognoscere. Conclusio proposita
 est D. Thomae hoc loco, & quaest. 10. de veritate,
 artic. 13. & quaest. 9. de potentia artic. 5. Alexandri
 Ales. 1. par. q. 2. memb. 1. artic. 3. Bonaurentae in
 1. dist. 3. q. 4. Scoti quodlib. 1. 4. Durandi in prologo
 quaest. 1. & dist. 2. q. 4. & est communis.

Neque An-
 gelis solo lu-
 mine natu-
 rali videnti-
 bus inuesti-
 gabile.

Potest autem probari, quoniam omnis naturalis
 cognitio, qua Deum in hac vita cognoscimus, origi-
 nem trahit à cognitione rerum creaturarum, vt pater,
 tum ex Aristotele, qui saepe docet, omnem cogni-
 tionem nostri intellectus ortu habere à sensu: tum
 vel maxime ex illo Pauli ad Rom. 1. *Inuisibilia Dei*
à creatura mundi, per ea quae facta sunt, intellecta con-
spiciuntur, quo modo etiam Angelus ex rebus crea-
 tis Deum naturaliter cognoscit: sed res creata non
 emanant à Deo quatenus est Trinus in personis, sed
 quatenus est vnus in essentia, eodemque modo ab
 eo emanarent, si vnus esset in persona, vt eum Phi-
 losophi crediderunt, ac ab eo Trino in personis e-
 manant: ergo res creata non ostendunt pluralitatem
 personarum, sed vnitatem essentiae, eaque quae ad
 vnitatem spectant, ac. proinde nulla est ratio à solo
 lumine naturali ducta, quae vel probabiliter myste-
 rium gloriosissimae Trinitatis suadeat. Vt enim cae-
 cus per odorem rosae in notitiam pulchritudinis de-

uenire nequit, eod quod odor non à colore & figura
 rosae, in quibus pulchritudo est posita, sed à substantia
 emanat: ita homo, aut Angelus ex notitia rerum
 creaturarum deuenit nequit in notitiam mysterij al-
 tissimae Trinitatis, sed solius essentiae: eod quod res
 creata non à Deo, vt est Trinus in personis, sed vt
 vnus est in essentia proficiuntur. Imò verò si ho-
 mines & Angeli solum lumen naturale consulerent,
 atque ad obiectum adeo sublime, & extra metas natu-
 ralis cognitionis positum sese extendere cona-
 rentur, iudicarent Deum non Trinum, sed vnum esse
 in persona: quia id potius, quam contrarium, ar-
 gumenta à rebus creatis petita suadent. Constat au-
 tem naturale lumen falli, & errare posse, si vltra ob-
 iectum naturale sibi commensuratum extendatur,
 de eodemque iudicium ex propriis viribus ferre
 praesumat, vt quaest. 1. artic. 3. explicauimus. Adde,
 concessa pluralitate personarum eum vnitatem essen-
 tia, sequi, non esse eadem inter se illa, quae sunt ead-
 em re, & ratione formali vni tertio eidem nume-
 ro ac indiuisibili. Sequi praeterea in Deo, cum om-
 nimoda simplicitate, esse pluralitatem realem per-
 sonarum, & alia huiusmodi, quae lumen naturale
 intellectus minime suspicari potuissent esse posse,
 nedum sibi persuadere ita esse, seclusa reuelantis au-
 thoritate, cui merito captiuandus esset intellectus.

Eandem conclusionem confirmant nonnulla
 Scripturae sacrae testimonia. Matth. 11. ait Christus:
Nemo nouit Filium nisi Pater, aequè Patrem quis no-
uit nisi Filius, & cui voluerit Filius reuelare. Matt. 16.
 cum dixisset Petrus: *Tu es Christus Filius Dei viui,*
 subiunxit Christus: *Caro & sanguis non reuelauit tibi,*
sed Pater meus. 1. ad Corinth. 2. *Sapientiam autem lo-*
quimur inter perfectos: sapientiam verò non huius seculi,
neque principum huius seculi, quam nemo principum
huius seculi cognouit: & loquitur de incarnationis
 mysterio, quod sanctissimae Trinitatis mysterium
 includit ac supponit. Eccles. 3. *Plurima supra sen-*
sus hominum ostensa sunt tibi: at si quid aliud supra
 sensum est hominum, id maxime est mysterij glo-
 riosissimae Trinitatis. Quamuis autem quaedam ex
 his testimoniis potius probent, nos nostris viribus
 deuenire non posse in eam cognitionem mysterij
 diuinissimae Trinitatis, qualis necessaria est ad salu-
 tem, quod sanè est dogma fidei, quam nos seclusa
 omni auctoritate, nostris viribus comparare non posse
 vllam illius cognitionem: hoc tamen secundum suo
 etiam modo confirmant.

Secunda conclusio. Lumine naturali demonstri-
 ri nequit, articulum altissimae Trinitatis esse de nu-
 mero rerum, quae esse possunt: est tamen mysterium
 hoc, non contra, sed supra lumen naturale nostrae
 mentis. Haec est Durandi locis citatis, probarique
 potest quoad priorem partem. Quoniam res crea-
 ta, per quas naturaliter possumus Deum cognosce-
 re, ducunt potius in cognitionem contrarij, vt di-
 ctum est: cum ergo non aliunde possumus Deum
 naturaliter cognoscere: fit, vt lumine naturali non
 valeamus demonstrare articulum sanctissimae Tri-
 nitatis nihil continere impossibile: praesertim cum
 tamquam impossibilia tenuitati luminis naturalis
 intellectus nostri sese offerant, tam mysterij ipsum
 in se, quam ea, quae ipsum necessario sequuntur.
 Adde, quod si demonstrari posset mysterium bene-
 dictissimae Trinitatis esse de numero earum rerum,
 quae esse possunt: cum quicquid reale potest esse in
 Deo ad intra, necessario ita sit, vt ea, quae supra in
 argumento sexto obieciamus aperte demonstrat,
 vtique demonstrare possemus Deum esse re ipsa
 Trinum in personis, cuius contrarium conclusio-
 ne pri

Secundum
 elapsa.

ne prima ostensum est.

*Res fidei no-
stra non esse
praecipua na-
turalibus ra-
tionibus per-
suadenda.*

Hinc clarè licet colligere, fidem nostram, praesertim quoad hoc mysterium, non rationibus naturalibus esse infidelibus persuadendam: tamen si possumus eis uti, tum ad mysterium explicandum, tum etiam ad eos alliciendos, ut facilius illud per fidei assensum approbent. Qui enim vellet rationes adhibere naturales, quasi illa deberent esse praecipua motiva ad suadendum hoc reconditum mysterium, duplici via sanctissimae fidei nostrae, ut hoc loco D. Thomas docet, esset iniurius. Detraheret namque de illius dignitate, quatenus est de iis, quae, quod captum intellectus nostri superent, non videntur (qua de causa à Paulo ad Hebr. 11. *argumentum non apperentium appellatur*.) Praeterea impedimento esset infidelibus, ne converterentur, ludibrioque ac irrisione exponeret sanctissimam fidem nostram, dum arbitrarentur, nos tam debilibus fundamentis duci ad assensendum tanto mysterio. De via autem & ratione persuadendi hoc, & caetera fidei nostrae mysteria, & de efficacissimis rationibus, & argumentis, quae superperunt, ut merito quisque sibi persuadere debeat ea omnia, quae Romana Ecclesia profertur, Dei esse revelationes, dicemus 2. 2. cum de fide erit sermo.

Posterior pars conclusionis ex eo probatur, quoniam lumen naturale nostri intellectus participatio quaedam est (tamen si interuallo infinito deficiens) luminis diuini intellectus, solumque ex se inclinatum ad verum: cum ergo verum vero consonet: fit, ut sanctissimae Trinitatis mysterium, quod in se est verissimum, cum lumine nostri intellectus pugnare non possit: tamen si propter sui excellentiam supra captum sit illius. In usu ergo luminis nostri, si eo uti velimus ad iudicandum eodem modo de iis, quae eius captum excedunt, quo de iis, quae illi sunt commensurata iudicant, poterit intervenire error: non verò quasi ipsum secundum se ad falsum inclinet, D

*Tertia con-
clusio.
scilicet argu-
menta omnia
contra hoc
mysterium in-
tra fides sum-
duntur.*

Tertia conclusio. Posito mysterio adorandissimae Trinitatis, quod tenemus innixi solum Dei reuelantis auctoritati, quae omni demonstratione est certior, sufficienter solvuntur argumenta omnia, quae aduersus illud proponuntur, sufficientissimèque ostendere possumus nullum eorum concludere. Quando verò in argumento aliquo ad aliquid devenimus, quod mysterium ipsum ponit, ac concernit, non possumus demonstrare aduersario, id esse verum: sed respondendum illi est, id esse, quod fides nostra nos docet, & quod tenemus propter auctoritatem Dei reuelantis, verbi gratia. Si quis ita nobiscum argumetur, quae sunt eadem re, & ratione formali vni tertio singulari & indiuisibili, sunt eadem re inter se: dato autem mysterio altissimae Trinitatis, contrarium est verum: ergo mysterium, quod profiteris, falsum est. Sufficienter solvemus argumentum, si respondeamus, maiorem esse veram, quando illud tertium est incommunicabile: secus autem quando est communicabile pluribus re ipsa distinctis, ut in re proposita cernitur: quae solutio sufficientissima est in lumine naturali. Quod si ulterius obieciat, qui fieri potest, ut idem numero indiuisibile sit communicabile, ac idè re & ratione formali cum multis re ipsa inter se distinctis? Dicendum est, id nos tenere auctoritate Dei, qui eo ipso quod nos docuit in diuinis esse tres personas eiusdem essentiae, id reuelauit: neque nos in hac vita, ex rebusque creatis, posse contrarium demonstrare. Praeterea evidens esse in lumine naturali, potius adhaerendum esse Dei reuelationi, quam cuiquam rationi aut argumento in contrarium oblato. Quod si ulterius quaereret, vn-

A de nos sciamus hanc esse Dei reuelationem? Addenda ei essent argumenta, & rationes sufficientissimae, quibus id nobis persuaderemus, quas lumen naturale docet ad id esse sufficientissimas, in culpaque lethali omnes esse, qui eis ad fidei nostrae accipationem non permouentur.

Dicit fortè aliquis, quorsum Deus reuelauit nobis hoc mysterium, quod tam difficile est ad credendum? quorsum illud non abscondit, quousque nos in claram sui visionem perduceret? Multas, nec contemnendas, reddit huius rei rationes D. Thomas 1. contra gentes, cap. 5. Porriusimam autem esse arbitror, propter mysterium incarnationis, quod Trinitatis mysterium supponit, quodque adueniente Christo tantopere hominibus reuelari expediebat, ad gratitudinem, amorèque in Deum excitandū, ad spem nostram erigendam, segnitiam, ac torporem in Dei famulatu excutiendum, vestigiisque Filij Dei carnis facti, crucisque pro nobis affixi sequendum, & ad pleraque alia emolumenta, quae ex noticia incarnationis, aduentusque Filij Dei in humanum genus extiterunt. Vnde quò clarior fuit in orbe noticia mysterij incarnationis, eò apertior fuit noticia mysterij sanctissimae Trinitatis: & quemadmodum ante Christi aduentum solis Prophetis, insignibusque Patribus, tam legis naturae, quam scriptae, explicitè erat traditum mysterium incarnationis, caeteris verò implicite, ut propheta tanti mysterij explicitam vniuersis illius promulgationem antecederet, quò facilius susciperetur, corroborarenturque magis homines in fide: sic etiam ante Christi aduentum reuelatio explicita mysterij gloriosissimae Trinitatis solis Prophetis, insignibusque aliis Patribus legis naturae ac scriptae facta est: post Christi verò aduentum, vniuersis, sicut & incarnationis mysterium, explicitè promulgari coepit.

Dubium.

*Solutio.
Diuinissima
Trinitatis
mysterium cur
fuerit nobis
reuelatum.*

C Ad primum ergo argumentum propositum negaret Philosophus naturalis maiorem, de operatione quae est idem proterus cum operante, neque est quid productum, aut comproductum, ut est intelligere & velle diuinum, nosque ipsi eam sanè negare renemur. Etenim intelligere & velle in diuinis non minus sunt operationes Filij & Spiritus sancti, quam Patris; & tamen Filius per intelligere, & Spiritus sanctus per intelligere, & velle nihil producant. Adde, intelligere in Patre, ut supra ostensum est, non esse ipsammet productionem actiuam Filij: sed dicere, hoc est, intelligendo producere, esse productionem actiuam Filij: id verò non aliud est, quam habitudo Patris ad Filium, tamquam eius à quo Filius per intellectum, supponens intellectionem essentialem, eamque quodammodo includens, ut ibidem explicauimus.

*Ad primum
argumentum
partis oppo-
sita.*

E Ad secundum diceret, naturam reperiri in multis suppositis, esse imperfectionem: quia id nulla ratione esse potest sine illius diuisione & multiplicatione. Vnde adderet, implicare contradictionem, naturam diuinam esse in multis suppositis, & in eis non diuidi. Diceret praeterea, pugnare cum diuina simplicitate, naturam diuinam esse in multis suppositis, & in vnoquoque eorum reperiri quid reale communicabile & absolutum, & quid reale incommunicabile, & respectiuum. Insuper sequi, non, quae sunt eadem re, & ratione formali vni tertio singulari ac indiuisibili, esse eadem inter se: quod asserere inuolueret contradictionem. Adderet praeterea, si esse in multis esset perfectio, quò natura esset in pluribus, eò esset magis perfecta, ac proinde si argumentum quippiam probaret, cogeret etiam, non esse in tribus tantum suppositis, sed in infinitis.

Ad secundū.

F Ad

Ad confirmacionem.

Ad primam confirmationem, concessio antecedente, negaret consequentiam: quoniam est latum discrimen inter ea, quae in antecedente assumuntur, & id quod in consequente infertur, propter quod diceret, hoc contradictionem implicare, illa vero minime. Etenim natura diuina ita esse debet in multis suppositis, ut cum singulis esset idem: id vero esse non posset, nisi in eis diuideretur ac multiplicaretur. Sequeretur praeterea, non, quae sunt eadem vni tertio, esse eadem inter se, neque in Deo esse omnimodam simplicitatem, quae omnia contradictionem implicare asseret, ut paulo antea dictum est. Cum vero nec humanus animus idem sit cum partibus corporis, in quibus est, neque item Angelus cum partibus loci, sane nihil tale sequitur ex iis, quae in antecedente assumuntur.

Ad secundam confirmacionem.

Ad secundam vero confirmationem responderet, quod si esset in aliquo vno supposito, in quo reciperetur tamquam in re aliquo modo a se distincta, argumentum quidem haberet probabilitatis speciem: sed tunc probaret etiam, non esse in tribus tantum: quia esset etiam coactata & limitata ad tria supposita. Verum tamen diceret non ita se habere naturam diuinam, sed ipsammet esse suppositum quoddam infinitum & illimitatum, quod proinde nullam infert limitationem in diuinitate.

Ad tertium.

Ad tertium argumentum negaret priorem partem antecedentis. Diceret enim id esse non posse, sine diuisione naturae: naturam autem posse diuidi, ex imperfectione illius prouenit. Praeterea si generare aut producere sibi simile esset perfectio in Patre, aliqua perfectio esset in Patre, aut Filio, quae non in Spiritu sancto, quod nulla ratione est concedendum: quare posse producere sibi simile in natura, non dicit perfectionem in Patre. De testimonio autem Isaiae ethnicus nihil curaret, praeterquam quod ex antecedentibus, & sequentibus alium etiam sensum patitur testimonium illud, ut supra dictum est. Neque ratio illa demonstratio, ut videtur aliqua argumentatio est in solo lumine naturali, esto in eo sensu exponantur verba Isaiae.

Ad confirmacionem.

Ad confirmationem negandum est antecedens: ignem namque producere actu, nullam perfectionem dicit in producente, sed in re producta, ut saepe in superioribus notauimus.

Ad quartum.

Ad quartum, negaret Philosophus maiorem. Tum quia communicare se actu, nullam dicit perfectionem in eo, qui se communicat, ut dictum est. Tum etiam quia diceret, implicare contradictionem Deum communicare se infinito: ad extra quidem, quia nulla ratione esse potest effectus infinitus: ad intra vero, quia diceret id fieri non posse sine diuisione naturae, ac proinde id iam non esset communicare se ad intra, sed ad extra eo modo, quo Arius processionem Filij a Patre constituit in diuinis.

Ad quintum.

Ad quintum negaret maiorem, de persona infinita omnia in se eminenter continente, qualis esset illa vna persona diuina: neque enim, existente altissima Trinitate personarum in Deo, singulis diuinis personis aliquid felicitatis ex aliarum consortio accrescit.

Ad sextum.

Ad sextum neganda est maior, ut ex dictis est manifestum.

Ad confirmacionem.

Confirmationem vero ex iis, quae conclusionem prima diximus, constat nihil ad rem praesentem efficere. Non enim negamus quempiam ex suis tantum naturalibus posse fide humana propter autoritatem proponentis, aut communitatis credentis, &c. assentiri articulo gloriosissimae Trinitatis: sed quod asserimus est, nullam esse rationem ex lumine na-

turali petitam, propter quam, seclusa omni autoritate & reuelatione, homines sibi persuadere possunt in Deo esse sanctissimam Trinitatem personarum, ne dum demonstratiue, euidenterque cognoscere.

Ad septimum, negaret infidelis maiorem: Catholicus autem dicere posset, in homine esse imaginem altissimae Trinitatis, verum tamen imperfectam, quae minime sufficiens sit, ut ea gloriosissima Trinitas personarum naturaliter cognoscatur: praesertim cum naturaliter non apprehendatur ut imago felicissimae Trinitatis, sed ut est quaedam res in se: post reuelatum vero mysterium diuinissimae Trinitatis conducere, ut per eam explicetur. Porro in homine dicitur esse imago adorandissimae Trinitatis, tum quia in humano animo sunt tres potentiae, sicut in Deo sunt tres personae: tum vel maxime quia, quemadmodum Pater intelligendo producit Verbum, Paterque ac Verbum producit Spiritum sanctum, qui est amor productus: ita humanus animus intelligendo producit verbum, idemque animus concurrente verbo producit amorem. Dicitur praeterea homo esse ad imaginem Dei, quatenus Deus est, quia sicut in Deo est liberum arbitrium, quo Dominus est suorum actuum per intellectum & voluntatem: ita etiam in homine. Vide Damascenus lib. 2. fidei orthodo. cap. 12. *His verbis, inquit, ad imaginem, vis intelligendi, arbitriique libertas intelligitur.* Praeterea quia sicut in Deo est intellectus, quo videt se, & voluntas, qua seipsum diligit, fruique seipso clare viso, in quo beatitudo ipsius est posita: ita in homine est intellectus, quo capax est visionis diuinae essentiae, & voluntas, qua Deum potest diligere, eoque clare viso frui: eaque ratione instar Dei esse potest beatus, iuxta illud 1. Ioan. 3. *Sciunt quoniam cum apparuerit similes ei erimus, quia videmus eum sicuti est.*

Ad postremum argumentum responderet D. Thomas, Philosophos illos naturales cognouisse quidem de Deo attributa aliqua, quae diuinis personis appropriantur, ut potentiam quae appropriatur Patri, sapientiam quae appropriatur Filio, bonitatemque & amorem, quae appropriantur Spiritui sancto. Ut tamen altissimam Trinitatem, personarumque diuinis minime cognouerunt: ita neque appropriationem eiusmodi tributorum. Dicendum praeterea est, si quid de arcano gloriosissimae Trinitatis mysterio docuerunt, id non acumine sui intellectus, lumineque naturae ductos comparasse, sed vel a Prophetis, virisque Catholicis insignibus tam legis naturae, quam scriptae didicisse, iuxta ea quae quaest. 1. §. art. 1. disp. 1. diximus. In numero autem horum insignium viro- rum legis naturae, non solum Iob, & similes, sed etiam Sibyllas comprehendendo. Vel certe eis ipsis Philosophis aliqua illustratio diuinitus facta est.

ARTICVLVS II.

Utrum sint ponenda notiones in diuinis.

DISPUTATIO I.

NOTIO in re proposita non est aliud, nisi quae ratio cognoscendi vnam personam, ut ab alia, aut aliis distinctam. Hoc est, est forma, aut quasi forma, qua vna persona cognoscitur distingui ab alia, aut aliis. Hanc explicationem notionis innuit D. Thomas initio articulo sequentis, consonatque Augustinus §. de Trinitate, cap. 6. Cum autem personae distinguantur relationibus originis, duo necessaria sunt, ut